

SYSTEM PROFILAKTYKI I OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ W GMINIE ZABIERZÓW NA LATA 2010 – 2013

Zabierzów 2010

WSTĘP

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka i Europejska Konwencja Praw Człowieka określa rodzinę, jako naturalną i podstawową komórkę społeczną, którą należy wspierać w opiece i wychowywaniu dzieci. Właściwe funkcjonowanie człowieka, jego rozwój emocjonalny i społeczny zależy w dużej mierze od zaspokojenia podstawowych potrzeb, przede wszystkim potrzeby bezpieczeństwa, przynależności, akceptacji i miłości. Każda z tych potrzeb powinna znajdować swój wyraz w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Nie zawsze jednak taki modelowy przebieg socjalizacji w środowisku rodzinnym jest możliwy.

Każde dziecko może stać się wartościowym członkiem społeczeństwa, które przyczynia się do jego dobra wspólnego lub stać się ciężarem dla niego poprzez trwałe uzależnienie od pomocy społecznej lub wejście na drogę przestępstwa. Może powtarzać złe wzorce zachowań ze swojego domu lub zmienić swój status społeczny. Wszystko zależy od klimatu w rodzinie i wsparcia, które może jej udzielić lokalna społeczność.

Problemy z którymi rodzina się zmierzyć, często przewyższają jej możliwości, wpływając na właściwe funkcjonowanie i wypełnianie zadań względem wszystkich jej członków. W szczególności troski i ochrony wymagają dzieci, które bez opieki oraz wsparcia nie poradzą sobie w walce z zagrożeniami i obroną swoich praw.

Zadaniem instytucji zajmujących się pomocą oraz wsparciem dziecka i rodziny jest tworzenie warunków do budowania zintegrowanego i efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych. Zadania te są zgodne z art. 17 ust. 1 pkt ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, który określa zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym, przede wszystkim zaś z art. 17 ust. 1 pkt 13 ustawy, który przewiduje obowiązek tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Głównym celem Systemu Pomocy jest pełna koordynacja działań instytucji publicznych i niepublicznych zajmujących się opieką i pomocą dziecku i rodzinie w środowisku lokalnym. Jeśli system opieki nad dzieckiem i rodziną ma przynieść pożądane efekty, należy podjąć działania, które:

- wzmocnią zasoby tkwiące w rodzinie
- pozwolą dziecku pozostać we własnej rodzinie – zgodnie z zasadą pomocniczości, nie wyręczając rodziców w obowiązkach, które powinni wykonywać;
- będą zapobiegać występowaniu patologii społecznych.

Dążąc do zapewnienia skutecznego rozwiązywania problemów rodzin i ich kryzysów koniecznym jest opracowanie i realizacja takiego systemu profilaktyki i opieki, który uwzględni następujące podstawowe zasady:

- wcześniej i bliżej dziecka – działać zanim narosną problemy rodziny
- krócej – nie zwalniając rodziców z odpowiedzialności za dziecko pomagać im w procesie wychowawczym;
- skuteczniej – jeśli dziecko jest poza rodziną, to pomagać mu w formach zbliżonych do rodzinnych;
- efektywniej – dając dziecku szansę na powrót do rodziny lub na usamodzielnienie się i godne życie;
- bardziej ekonomicznie – poprzestając na formie adekwatnej do potrzeb.

Tak skonstruowany **Lokalny System Pomocy** powinien być czuły na potrzeby środowiska i elastyczny w działaniu. Tylko taki sposób myślenia o ważności problemów społeczności lokalnej, w niedługim czasie może przynieść pozytywne zmiany w zakresie możliwości oddziaływania na potrzeby społeczności w jej środowisku zamieszkania.

DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA I RODZINY W GMINIE ZABIERZÓW

Gminny system profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną jest spójny z innymi dokumentami gminnymi, w szczególności ze Strategią Rozwoju Gminy Zabierzów oraz Gminną Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera analizę sytuacji rodzin w gminie Zabierzów. W związku z czym na potrzeby niniejszego dokumentu nie tworzono odrębnej diagnozy oraz analizy SWOT a jedynie wykorzystano wcześniejsze opracowania.

Jednocześnie analiza diagnozy problemów społecznych gminy Zabierzów jednoznacznie wskazuje, iż dominującymi problemami znacznej części rodzin są niskie dochody. Z udzielonych świadczeń z pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych w roku 2009 wynika, iż:

- ok 4% mieszkańców (tj. 932 osób) naszej gminy osiąga dochód miesięczny niższy niż 351 złotych na osobę (lub 477 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej)
- prawie co piąta rodzina z naszej gminy (tj. 655 z ok. 5600 rodzin) korzysta ze świadczeń rodzinnych, a więc miesięczny dochód na 1 członka w takiej rodzinie nie przekracza 504 złote (lub 583 w przypadku, gdy w rodzinie jest dziecko niepełnosprawne).

Pomocy potrzebują rodziny wielodzietne tj. mające troje lub więcej dzieci. W naszej gminie ok. 190 rodzin to rodziny wielodzietne. To wśród tych rodzin najczęściej występuje ubóstwo. Wychodząc im naprzeciw Rada Gminy Zabierzów podjęła uchwałę o podwyższeniu dodatku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej od dodatkowe 50 złotych na każde dziecko.

Problemem występującym na terenie Gminy jest alkoholizm i popełniane pod jego wpływem przestępstwa (rocznie średnio ok. 100 przestępstw) oraz przemoc w rodzinie (rocznie ok. 300 interwencji domowych).

Z uwagi na powyższe konieczne jest monitorowanie wszelkich oznak przestępczości wśród młodzieży, a także prowadzenie szerokiej akcji profilaktycznej.

CELE GŁÓWNE, SZCZEGÓŁOWE ORAZ ZADANIA

Cele główne

- 1) Wspieranie rodziny

- 2) Poprawa sytuacji dziecka w środowisku
- 3) Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży
- 4) Promocja zdrowia oraz rozwój sportu i rekreacji

1. Cel główny 1: Wspieranie rodziny

- Cele szczegółowe:

- a) Wspieranie potencjału rozwojowego rodziny
- b) Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin

- Zadania do celu szczegółowego a)

- 1) Systematyczne diagnozowanie warunków życia rodzin oraz potrzeb i oczekiwań dotyczących pomocy rodzinie,
- 2) Wypracowanie zasad współpracy wszystkich podmiotów w społeczności lokalnej działających na rzecz rodziny,
- 3) Utworzenie zespołu interdyscyplinarnego do spraw konsultacji i diagnozy sytuacji rodzin oraz wspólnego tworzenia planu pomocy,
- 4) Udzielanie rodzinie kompleksowej pomocy w formie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego.

- Zadania do celu szczegółowego b)

- 1) Obejmowanie pomocą rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych,
- 2) Zapewnienie osobom niepełnosprawnym z rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych możliwości korzystania z programów i środków np. PFRON,
- 3) Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich dożywiania w szkołach; wsparcie w wyposażeniu w podręczniki i pomoce szkolne,

Odpowiedzialni za realizację: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, GZEAS.

2. Cel główny 2: Poprawa sytuacji dziecka w środowisku

- Cele szczegółowe:

- a) Wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów uzdolnionych
- b) Ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym

- Zadania do celu szczegółowego a)

- 1) Wspieranie inicjatyw służących wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży.
- 2) Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, dofinansowania do zajęć)

- 3) Wypracowanie procedur monitoringu uczniów zdolnych, wspierania ich rozwoju, wyróżniania i nagradzania
- 4) Upowszechnienie programu orientacji i poradnictwa zawodowego w planowaniu przyszłej drogi zawodowej (Szkolne Ośrodki Kariery).

- Zadania do celu szczegółowego b)

- 1) Kontynuowanie i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych,
- 2) Utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego,
- 3) Wsparcie i rozwój istniejących świetlic szkolnych i środowiskowych,
- 4) Rozwój i wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej dzieci i młodzieży.

Odpowiedzialni za realizację: GZEAS, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

3. Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży

- Cele szczegółowe:

- a) Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców
- b) Przeciwdziałanie uzależnieniom
- c) Ochrona przed wykorzystywaniem i przemocą

- Zadania do celu szczegółowego a)

- 1) Organizowanie spotkań dzielnicowych i Straży Granicznej z mieszkańcami i w szkołach,
- 2) Systematyczne monitorowanie miejsc niebezpiecznych.

- Zadania do celu szczegółowego b)

- 1) Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych na temat uzależnień,
- 2) Szkolenie nauczycieli i wychowawców związane z uzależnieniami,
- 3) Wdrażanie programów edukacyjnych adresowanych do rodziców,
- 4) Wsparcie terapeutyczne dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.

- Zadania do celu szczegółowego c)

- 1) Wdrażanie i realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 2) Monitorowanie zjawiska przemocy,
- 3) Wsparcie terapeutyczne dla ofiar przemocy.

Odpowiedzialni za realizację: Policja, Straż Graniczna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, GZEAS.

4. Promocja zdrowia oraz rozwój sportu i rekreacji

- Cele szczegółowe:

- a) Rozwijanie warunków służących aktywności ruchowej dzieci i młodzieży
- b) Promocja zdrowego stylu życia

- Zadania do celu szczegółowego a)

- 1) Szersze wykorzystanie gminnej bazy sportowej na cele rekreacyjne i aktywność ruchową dzieci i młodzieży,
- 2) Stworzenie warunków organizacyjnych i finansowych do optymalnego, wykorzystania istniejących obiektów sportowych w placówkach oświatowych,
- 3) Rozbudowa infrastruktury służącej czynnemu spędzaniu czasu wolnego (plac zabaw, ścieżki rowerowe) oraz rozwój komunikacji na terenie Gminy w celu lepszego dostępu do obiektów sportowych.

- Zadania do celu szczegółowego b)

- 1) Stałe prowadzenie akcji badań profilaktycznych.
- 2) Realizacja programów prozdrowotnych w szkołach.
- 3) Tworzenie warunków do zachowań prozdrowotnych.

Odpowiedzialni za realizację: GZEAS, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Gminy- Wydział Infrastruktury Komunalnej i Ochrony środowiska